

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

УДК 378.014(477)

С. М. ДОМБРОВСЬКА

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДГОТОВКОЮ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: СТВОРЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ

Проаналізовано стан нормативно-правової бази та функціонально-структурного аспекту державного управління у сфері підготовки фахівців з цивільного захисту. Розглянуто цілі та функції, систему й структуру наукової підготовки у сфері цивільного захисту в Україні та заходи щодо прийняття професійних стандартів.

Ключові слова: державне управління, цивільний захист, надзвичайна ситуація, професійні стандарти.

The state of normatively-legal base and functionally-structural aspect of state administration is analysed in the field of preparation of specialists on civil defence. Aims and functions, system and structure of scientific preparation, are considered in the field of civil defence in Ukraine, and events in relation to the acceptance of professional standards.

Key words: state management, civil defence, emergency, professional standards.

Становлення української державності безпосередньо пов'язане з актуалізацією проблем державного управління, розвитком науки управління суспільним розвитком, що неможливо без теоретико-методологічного обґрунтування механізмів державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень та особливостей органів державної влади усіх рівнів у підготовці фахівців з цивільного захисту.

Актуальність теми підвищується з огляду на глобальні зміни у світовому господарстві, визнання міжнародного принципу примату безпеки як неодмінної умови сталого розвитку суспільства та національного аспекту: соціальної (демографічної) й економічної складових національної безпеки, найважливішим механізмом забезпечення яких має стати цивільний захист.

Вивченням даної проблеми займаються вітчизняні практики, державні діячі, учені, серед яких В. Горбулін [2], В. Дурдинець [4], А. Качинський [2; 5]. Однак

здійсненні дослідження не повною мірою враховують ті швидкі зміни, що призводять нині до виникнення надзвичайних ситуацій, які мають тенденцію до поширення на нові сфери, стають усе більш потужними та частішими, охоплюють значно більші території й чисельність людей, мають суттєві негативні наслідки безпеки.

Мета статті – проаналізувати стан нормативно-правового регулювання діяльності державних органів у сфері підготовки фахівців цивільного захисту.

Україна після розпаду СРСР для реалізації прав людини по захисту її життя і здоров'я від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу на підставі Постанови Верховної Ради України “Про Концепцію Цивільної оборони України” (1992 р.) 3 лютого 1993 р. прийняла Закон України “Про Цивільну оборону України” (із змінами протягом наступних років). Згідно зі ст. 1 Закону, “Цивільна оборона України є державною системою органів управління, сил і засобів, що створюється для організації і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру”. Цивільна оборона України “створюється як складова частина загальної оборони України і державної системи попередження надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення...”.

Цивільна оборона існує в багатьох країнах світу: США, Росії, Німеччині, Великій Британії, Франції, Ізраїлю тощо. Вона є важливою складовою діяльності воєнно-політичного блоку НАТО. Але цивільна оборона не тільки важлива складова загальнодержавних оборонних заходів будь-якої держави, що проводяться в мирний та воєнний часи, а і галузь науки, яка вивчає теоретичні, науково-технічні, технологічні, економічні, екологічні, соціально-політичні проблеми, які викликають порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території (акваторії) або об'єктів на ній (об'єктів на морі), внаслідок аварій, катастроф, стихійного лиха або небезпечного випадку. Тому на сьогодні поглибленість досліджень за кожним із вказаних напрямків повинна бути всебічним підходом до вирішення проблемного питання – підготовки фахівців до діяльності в екстремальних умовах. Оскільки ефективна діяльність фахівців з надзвичайних ситуацій в екстремальних умовах можлива лише за умови повноцінної підготовленості до цього, а дії в таких ситуаціях для них мають бути звичною нормою, то професійна підготовка до діяльності в екстремальних умовах має враховувати сучасні світові тенденції, принципи розвитку всієї системи освіти і професійної підготовки у світі та нашій державі, її теоретико-методологічні й методичні аспекти, зміст і складність завдань, фізичне й психічне навантаження, а також специфічне призначення підрозділів з надзвичайних ситуацій.

Тим більше, що така спеціалізована підготовка органічно поєднується із підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації державних службовців, необхідність якої обумовлюється специфікою діяльності підсистеми захисту населення від надзвичайних ситуацій. У сукупності це надає змогу виконувати

поставлені завдання на належному рівні, формуючи виважені підходи до організації діяльності із захисту населення від надзвичайних ситуацій. А з огляду на необхідність розробки національної стандартної класифікації освіти, створення професійних стандартів на основі компетентнісного підходу, дане питання набуває ще більшої актуалізації. Слід зазначити, що в даному напрямку урядом вже здійснено ряд принципових кроків. Так, з метою введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти, та з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців і забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин, Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову, якою затверджено Національні рамки кваліфікацій – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів [2]. Так, нею визначаються десять рівнів (від 0 до 9), кожному з яких відповідають ті чи інші знання, уміння, комунікація, а також здатність до автономності і відповідальності. Слід зазначити, що в даному документі кваліфікація розуміється як офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановлює, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) за заданими стандартами.

На виконання даної постанови, в квітні нинішнього року було видано спільний наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства соціальної політики України “Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій” [4]. У ньому передбачено організаційне та методичне, нормативно-правове, інформаційне забезпечення, організація співпраці із соціальними партнерами, залучення міжнародної технічної і фінансової допомоги, а також забезпечення міжнародного визнання Національної рамки кваліфікацій та реалізацію пілотних проектів протягом 2012-2013 років. Розуміння необхідності таких кроків відбувається не лише на урядовому рівні. Зокрема, для наукового супроводу та забезпечення діяльності підрозділів Міністерства надзвичайних ситуацій, було розроблено перелік рекомендованої тематики дипломних проектів (робіт), дисертаційних досліджень на 2008 – 2012 роки, де за кожним із актуальних напрямків, вказується не тільки рекомендована тематика, а й замовник.

Проведений аналіз переконливо свідчить, що за окремими з них, нагальність здійснення наукових досліджень з часом не зникла. Навпаки, актуалізованими напрямками і на сьогодні залишаються:

– нормативно-правове регулювання у сфері цивільного захисту (увагу з акцентовано на підвищенні рівня захисту населення і, водночас, попередженні надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру): взаємодії органів управління та сил цивільного захисту з органами державної влади і управління в профілактиці правопорушень у сфері цивільного захисту;

– інформаційне забезпечення сфери цивільного захисту: не тільки діяльності структур, задіяних у даній сфері, але й інформаційно-аналітичному забезпеченні процесу професійної підготовки кадрів для служби цивільного захисту;

– проблеми управління єдиною державною системою цивільного захисту населення і територій: структурні та функціональні, організаційно-управлінські аспекти ефективності діяльності регіональних і територіальних органів управління цивільного захисту, обґрунтування методології та критерії ефективності;

– проблеми організації діяльності оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, зокрема, методи та засоби підвищення ефективності діяльності, обґрунтування та розробка оптимальних рішень, нормативних вимог, удосконалення системи взаємодії органів управління єдиної державної системи цивільного захисту тощо;

– проблеми моніторингу та прогнозування у сфері цивільного захисту: обґрунтування та розробка методів і рекомендацій щодо системного аналізу та управління факторами пов'язаними з ризиками функціонування потенційно небезпечних об'єктів; оцінка факторів небезпеки, принципи та методики оцінки ризику, моделювання процесів та прогнозування, імітаційні математичні моделі щодо оптимізації діяльності тощо;

– проблеми запобігання надзвичайним ситуаціям природного та техногенного характеру: обґрунтування та розробка адекватних заходів щодо реагування на загрози, що мають техногенне, природне або природно-техногенне походження; організація та координація заходів, спрямованих на запобігання виникненню та ліквідацію наслідків аварій; критерії та методи оцінки підготовленості до виникнення надзвичайних ситуацій;

– проблеми створення високоефективних технологій забезпечення пожежної та техногенної безпеки: методологія аналізу техногенної небезпеки виробництв та експертизи технологічних процесів на об'єктах підвищеної небезпеки;

– проблеми вдосконалення та розробки пожежно-технічного озброєння, засобів пожегасіння, пожежної та аварійно-рятувальної техніки: комп'ютерні системи і програми визначення параметрів, розробка та впровадження технічних засобів і пристроїв, ефективність застосування військової інженерної техніки та її експлуатації при виконанні аварійно-рятувальних робіт тощо;

– проблеми медичного, психологічного, біологічного, радіаційного і хімічного захисту населення і територій: від захисту, енергозберігаючих технологій до оптимізації, мінімізації наслідків техногенних катастроф;

– робота з персоналом та соціально-психологічні аспекти професійної діяльності у органах управління та підрозділах МНС: від професійної підготовки працівників підрозділів цивільного захисту МНС (особливо з урахуванням досвіду країн Євросоюзу) до розробки методики оцінки діяльності керівного складу.

На сучасному етапі формування й реалізація державної політики у сфері захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій мають здійснюватися з урахуванням повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади. Потрібно закладати основи такої взаємодії між центральними й місцевими органами виконавчої влади, за якої повною мірою можна було б реалізувати завдання цивільного захисту. З боку держави потрібно вжити комплекс заходів,

суть яких полягає у створенні цілісної системи захисту населення й територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру і проведенні виваженої державної політики із цих питань.

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо, що зміст професійної діяльності в екстремальних умовах, її особливості, визначаються потребами сьогодення та необхідністю набуття справжньої фахової майстерності, професійні компетенції якої мають бути чітко визначені на основі національної стандартної класифікації освіти. А знання, навички та вміння мають удосконалюватися в процесі діяльності, шляхом наукового супроводу та забезпечення діяльності кожного із підрозділів усієї системи захисту населення від надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Про Цивільну оборону України : Закон України від 3 лютого 1993 р. № 2974-ХІІ// ВВР України. – 1993. – № 14.

2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. – Режим доступу : www/rada.gov.ua.

3. Про Концепцію Цивільної оборони України : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1992 р. № 2746-ХІІ// ВВР України. – 1992. – № 47. – Ст. 649.

4. Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій : Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства соціальної політики України від 20 квітня 2012 року № 488/І225. – Режим доступу : www/rada.gov.ua.

5. *Качинський А. Б.* Безпека, загрози і ризик : Наукові концепції та математичні методи / А. Б. Качинський. – К. : Ін-т пробл. нац. безпеки, 2004. – 472 с.

Надійшла до редколегії 16.10.2012 р.

УДК 159.947(075)

І. В. ШПЕКТОРЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ПОТРЕБ К. АЛЬДЕРФЕРА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Здійснено теоретичний аналіз видів потреб індивіда, визначених розробками К. Альдерфера, порівняння цих потреб з потребами, визначеними А. Маслоу, Д. Мак-Клелландом, класифіковано види потреб індивіда згідно з видами його мобільності, у тому числі професійної.

Ключові слова: індивід, професійні потреби працівника, професійна мотивація, професійна мобільність, процес професіоналізації.